

นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของประเทศไทยและต่างประเทศ National and International Management Policy for Underprivileged Children

วาสนา จักรแก้ว* เกศสุตา สิทธิสันติกุล สุรชัย กังวล และนิโรจน์ สินณรงค์
Wassana Chakkaew*, Katesuda Sitthisantikul, Surachai Kungwon and Nirote Sinnarong

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 63 ถนนเชียงใหม่-พร้าว ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290
Faculty of Economics, Maejo University, 63 Chiangmai-Phroa Road, Nongham Sub-District, Sansai, Chiangmai Province 50290, Thailand

*Corresponding author, e-mail: wassanachak@gmail.com

(Received: Apr 3, 2018; Revised: Aug 24, 2018; Accepted: Oct 18, 2018)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษานโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสภายในประเทศและต่างประเทศ โดยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary analysis) ผลการวิเคราะห์พบว่า นโยบายการจัดการศึกษาของประเทศไทยและต่างประเทศมีความแตกต่างกัน 6 ด้านคือ การพัฒนาบริหารจัดการศึกษา นโยบายการจัดการเรียนการสอนงบประมาณ การมีส่วนร่วม บุคลากร และสภาพแวดล้อม ซึ่งนโยบายที่ประเทศไทยคล้ายต่างประเทศคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนและสอดคล้องกับผู้เรียนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม นโยบายที่แตกต่างระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศคือนโยบายด้านการบริหารจัดการที่มีระบบการสั่งการแตกต่างกันของแต่ละประเทศ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของแต่ละพื้นที่ นโยบายด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ

คำสำคัญ: นโยบายการศึกษา การจัดการศึกษา เด็กด้อยโอกาส

Abstract

The objectives of the research were: to analyze the educational management policies for underprivileged children domestically and internationally using Documentary Analysis of which the results were: On the educational management policies between Thailand and foreign countries, there were six differences in the aspects of policies, namely: educational administration and development, the policies for integrated teaching and learning management ,budgeting, collaborations among stakeholders when performing classroom learning management and activities. Whilst, the policy differences between Thailand and foreign countries lied in management in the chains of command, environment, facilities, personnel and budgeting aspect.

Keywords: Education policy, Education management, Under privileged children

บทนำ

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือ ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และตัวชี้วัดคุณภาพทรัพยากรมนุษย์คือ การศึกษา อย่างไรก็ตามความไม่เสมอภาคทางการศึกษาเป็นประเด็นที่กำลังอยู่ในความสนใจ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กด้อยโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ปัญหาเหล่านี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และมีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ เด็กจำนวนหลายร้อยล้านคนที่ขาดโอกาสทางการศึกษากำลังกลายเป็นปัญหาสังคมที่ยากต่อการแก้ไข (Unicef, 2016, p. 46) โอกาสทางการศึกษาจึงเป็นประเด็นท้าทายต่อการพัฒนาหลายประเทศนับตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมา

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางโอกาสทางการศึกษามี 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1. ปัจจัยด้านนโยบายประกอบด้วย การไม่เข้าถึงบริการทางการศึกษา เช่น สถานที่ตั้งของโรงเรียน คุณภาพของบุคลากรทางการศึกษา คุณภาพของอุปกรณ์การเรียน

การสอน (Schmidt, 2011) 2. ปัจจัยด้านงบประมาณพบว่า โรงเรียนในเมืองกับโรงเรียนชนบททางไกลได้รับงบประมาณที่แตกต่างกัน และ 3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของผู้ปกครองเด็ก โดยมีสาเหตุมาจากครอบครัวฐานะยากจน (Oviedo, 2009) ในปี พ.ศ. 2555 ปัญหาเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาที่พบส่วนใหญ่เป็นเด็กยากจนขาดโอกาสทางการศึกษาจำนวน 4,144,783 คน ร้อยละ 95.78 รองลงมาเป็นเด็กด้อยโอกาสประเภทอื่นๆ จำนวน 75,118 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ผลจากการที่เด็กด้อยโอกาสไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาหรือหลุดจากระบบการศึกษาส่งผลต่อความเสียหายของเศรษฐกิจไทยทั้งทางตรงและทางอ้อมคิดเป็นร้อยละ 1-3 ของจีดีพีในทุกปี ส่งผลให้ประเทศไม่สามารถหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปอย่างน้อย 25-30 ปี เช่น ประเทศติมอร์ เลสเต ที่พบปัญหาเด็กด้อยโอกาสที่หลุดจากระบบการศึกษาสูงถึงร้อยละ 4 ต่อปี (Tantichuwet, 2017, p. 2) สอดคล้องกับการศึกษาขององค์การยูเนสโกในประเทศอินเดีย (UNESCO Institute for statistics, 2016) ว่าเด็กอายุ 6-13 เป็นช่วงอายุของเด็กด้อยโอกาสที่ไม่เข้าถึงการศึกษามากที่สุดและในปี 2011 ที่มีการเก็บข้อมูลซ้ำ พบว่ามีจำนวนเด็กถึงร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในระบบการศึกษาอาเซียน ประเทศไทยมีเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในระดับประถมศึกษาเป็นอันดับ 2 จากทั้งหมด 8 ประเทศ

การศึกษาเกี่ยวกับเด็กด้อยโอกาสโดย Unicef (1999, p. 108) ที่ได้นำเสนอแนวทางพัฒนาเด็กด้อยโอกาสว่าด้วยเรื่องการปฏิวัติการศึกษา และยุทธศาสตร์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร บราซิล ฟิลิปปินส์ และออสเตรเลีย ที่มีนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสพบว่า มีความหลากหลายแต่ก็เชื่อมโยง เกื้อหนุน ซึ่งกันและกัน โดยมุ่งเน้นการสร้างสถานการณ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการให้บริการ การรวมพลัง การกระจายอำนาจ และการสร้างเครือข่ายการทำงาน โดยมีการปรับกระบวนการให้บริการ การยืดหยุ่น การผสมผสาน การเข้าถึง การเป็นองค์กรร่วม และการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชน รวมถึงมีการผลักดันให้กลไกทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นมีการรณรงค์ในระดับกว้างและระดับสูง

ดังนั้นปัญหาเด็กด้อยโอกาสจึงเป็นโจทย์ใหญ่สำหรับการเตรียมการเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการการดำเนินการให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ (Wasi, 2012) ที่กล่าวว่าเด็กด้อยโอกาสในสังคมไทยเป็นเรื่องที่ต้องแก้ไขเชิงระบบอย่างเร่งด่วน นอกจากนี้ (Pattamasirawat, 2012, pp. 7-33) ยังกล่าวถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่รัฐบาลควรให้การสนับสนุนก่อนที่จะปัญหามันทวีความรุนแรงและลุกลามจนบั่นทอนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งการมีเด็กด้อยโอกาสจะนำมาซึ่งความสูญเสียทางเศรษฐกิจสะสมถึง 37.5 ล้านล้านบาทหรือ 5 เท่าของ GDP และเด็กที่เรียนไม่จบ ม.3 สะสมในรอบ 20 ปีคิดเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า 5 ล้านคนเมื่อเทียบกับรายได้ตลอดชีพของผู้จบ ม.3 จังหวัดที่มีเด็กด้อยโอกาสต้องสูญเสียทางเศรษฐกิจเฉลี่ยจังหวัดละ 60,000-70,000 คนจะสูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจ 12,000 ล้านบาทต่อปี ในระดับจังหวัดและ 120 ล้านบาทต่อปี ส่งผลให้ประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยการพัฒนาคนต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออก

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษานโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสภายในประเทศและต่างประเทศซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการวางแผนพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศในระยะยาวของเด็กด้อยโอกาสเพื่อพัฒนาให้การส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษานโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสภายในประเทศและต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตระยะเวลาและเนื้อหา

การวิจัยนี้ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม 2560 ถึงเดือนธันวาคม 2560 โดยมุ่งค้นหาเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาสประเทศไทยและต่างประเทศ ในด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสภาพแวดล้อม ด้านงบประมาณ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการมีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

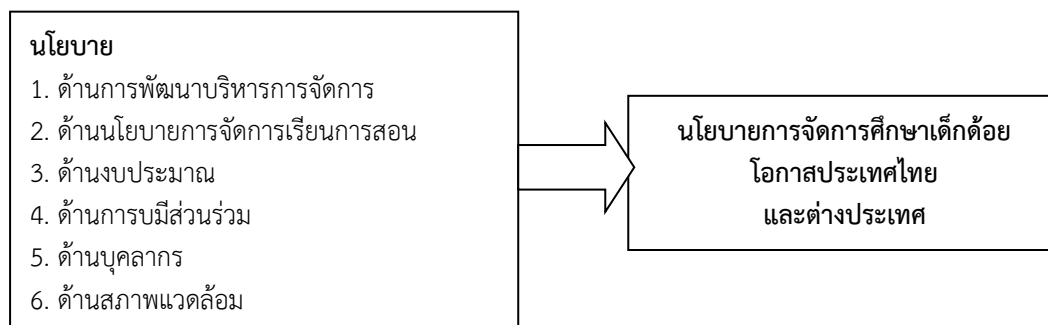
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพดังนี้

การวิเคราะห์เอกสาร เป็นการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาสประเทศไทยและต่างประเทศ ได้แก่ รายงานวิจัย เอกสารและตำรา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการจัดหมวดหมู่เปรียบเทียบข้อมูล แล้วเรียบเรียงเป็นเนื้อหาเชิงบรรยาย (Discription)

กรอบแนวคิดที่ใช้วิจัย



ผลการวิจัย

นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสประเทศไทยกับต่างประเทศมีดังนี้คือ

1. ด้านการพัฒนาบริหารการจัดการพบว่าในประเทศไทยระบบการจัดการศึกษาการศึกษาของไทยมีการบริหารสามารถดำเนินการได้รวดเร็วมีโครงการความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือต่อสังคม มีการกระจายอำนาจทางการบริหารและขอบข่ายงานชัดเจนมีการส่งเสริมการผลิต พัฒนา และสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ได้ครู และผู้บริหารที่มีคุณภาพ คนไทยยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียมกันได้ (Apaijai, 2018, pp. 32-45) นอกจากนี้ประเทศไทยมีกระบวนการบริหารสถานศึกษาตามระเบียบสั่งการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยตรง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน (School based management) ของ Boonprasert (2003) David (1996) Cheng (1996) และ The Office of the Basic Education Commission (2008) แตกต่างกับประเทศสหรัฐอเมริกา (OECD, 2013, p. 58) ที่มีการบริหารจัดการแยกส่วนคือไม่ได้มุ่งพัฒนาคนทั้งประเทศอย่างเป็นองค์รวม และแตกต่างกับประเทศนิวซีแลนด์ที่มีการบริหารจัดการโดยกระจายอำนาจการบริหารและการให้บริการด้านการศึกษาจากส่วนกลางไปให้กับระดับท้องถิ่น (Perris, 1998, p. 97) และยังสนับสนุนนโยบายความรับผิดชอบและโปร่งใสในการบริหารงานด้านการศึกษาที่ชัดเจน ให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชน โดยเน้นหลักสำคัญในการสร้างความเท่าเทียม ความรับผิดชอบและพัฒนาศักยภาพในพื้นที่ (Arcia, 2011) นอกจากนี้พบว่าประเทศบราซิลโดยงานวิจัยของ Bruns *et al.* (2011) ได้นำระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา โดยใช้ Basic Education Development Index (IDB) ในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาด้วยระบบข้อมูล

2. ด้านนโยบายการจัดการเรียนการสอน สำหรับเด็กด้อยโอกาสประเทศไทยมีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนด้อยโอกาสมีทักษะด้านการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (The Office of the Basic Education Commission, 2008, p. 4) ซึ่งสอดคล้องกับ Wisalaporn (2009, p. 215) ที่ได้เสนอแนะว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสตามชายขอบหรือพื้นที่ภูเขาสูงควรมีรูปแบบการจัดการศึกษาเฉพาะ เช่น ไม่แยกอาชีพกับการศึกษาแทนที่จะเรียนวิชาการในหลักสูตรเพียงอย่างเดียวควรจัดให้มีการเรียนวิชาการกับวิชาชีพเพื่อไปสู่การมีงานทำและการมีรายได้ระหว่างเรียน เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักเรียนในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน ไม่มีโอกาสที่จะเรียนต่อระดับสูงและสามารถประกอบอาชีพได้เมื่อสำเร็จการศึกษาเช่นเดียวกับ Manokarn (2010, p. 189) ที่เสนอแนะให้จัดการศึกษาเพื่ออาชีพ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักเรียนด้อยโอกาสซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและสามารถประกอบอาชีพได้เมื่อสำเร็จการศึกษา

3. ด้านงบประมาณประเทศไทยมีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับนักศึกษาด้อยโอกาสหรือสนับสนุนทุนการศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย ประเทศไทยประสบปัญหาด้านประสิทธิภาพการใช้งบประมาณการศึกษาหรือ

งบประมาณประจำปีทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์สูงเมื่อเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกาที่เน้นการจัดงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และทั่วถึงเพียงพอ (Brain, 2009, p. 57) โดยปรับค่าใช้จ่ายในการศึกษาสำหรับเด็กทุกคนในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งแตกต่างกับจังหวัดเชียงใหม่ประเทศจีนที่ได้มีการจัดสรรงบประมาณด้านส่งเสริมการศึกษาโดยใช้ระบบการโอน (Fiscal transfer) ตั้งแต่ปี 2005 โดยทุกอำเภอจะต้องนำส่งร้อยละ 50 ของรายได้จากการศึกษาท้องถิ่น เพื่อส่งมอบงบประมาณส่วนกลางเพื่อนำเงินไปจัดสรรให้กับโรงเรียนด้อยโอกาสในเขตอำเภอที่ยากจนที่สุดและมีคุณภาพการเรียนที่แย่สุด (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2010, p. 63)

4. ด้านการมีส่วนร่วมพบว่าประเทศไทยมีโครงการความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือต่อสังคมสอดคล้องกับ Sachaukom (2003, pp. 1-5) กล่าวว่าการประสานงานที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมที่ให้งานบรรลุเป้าหมาย และ Apaijai (2018, p. 43) ที่เห็นด้วยว่าการประสานงานและการมีส่วนร่วมเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษา สอดคล้องกับ ประเทศนิวซีแลนด์ที่มีการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่น (Adams, 2009, p. 36) โดยการสร้างกลไกเชิงสถาบันในด้านกฎหมาย การวางแผน และการกำกับดูแล เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส และมีการจัดให้มีพื้นที่และเครื่องมือสำหรับผู้ปกครองและชุมชนในการจัดลำดับความสำคัญของการศึกษาผ่านคณะกรรมการสมาคมผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา

5. ด้านบุคลากรพบว่าประเทศไทยมีการปรับระบบการผลิตครู คุนอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (Apaijai, 2018, pp. 32-45) ส่วนประเทศญี่ปุ่นมีระบบการผลิตและพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพที่มีเกียรติ มีสถานะทางสังคมสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Attfield & Vu (2013, pp. 74-87) ข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตและการพัฒนาครูที่กำหนดนโยบายการบำรุงรักษา และพัฒนาครูเพื่อคุณภาพครูและความเป็นวิชาชีพชั้นสูงซึ่งมีมาตรการให้ปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรมสัมมนาอย่างเดียวยัง เป็นการส่งเสริมให้ครูได้เข้าอบรมสัมมนาทุกปี มีการศึกษาต่อและการจัดงบประมาณสนับสนุนให้ครูได้พัฒนางานประจำของตนเองอย่างต่อเนื่อง

6. ด้านสภาพแวดล้อมพบว่าประเทศไทยมีการสร้างสภาพแวดล้อมให้เด็กรักการเรียนรู้ รักการอ่าน โดยมีการจัดสภาพแวดล้อมที่คล้ายกันกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหราชอาณาจักรที่มีการจัดสภาพแวดล้อมของการเรียนให้เหมาะสมโดยมีสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และท้าทายซึ่งจะช่วยในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน (Apaijai, 2018, pp. 32 - 45) สอดคล้องกับประเทศฟินแลนด์ที่มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นบรรยากาศของการเล่าเรียนศึกษาที่พัฒนาสภาพแวดล้อมทางจิตวิญญาณเพื่อให้เกิดบทบาทการปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน สนุกกับการเรียนรู้และรู้สึกผ่อนคลายในการเรียนการสอน ในขณะที่นิวซีแลนด์และญี่ปุ่นมีการจัดสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งข้อมูลช่วยเตรียมการสอนเน้นการให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่น่าเชื่อถือไว้วางใจได้ (Adams, 2009) แตกต่างกับประเทศเกาหลีใต้สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีคุณภาพสูง และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งแตกต่างกับประเทศเวียดนามซึ่งมุ่งเน้นที่จะพัฒนาครูและสิ่งแวดลอมทางการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับโรงเรียนที่อยู่พื้นที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา (Attfield & Vu, 2013, pp. 74-87) รวมทั้งสนับสนุนด้านเอกสารการเรียนการสอนและครูผู้สอน โครงสร้างพื้นฐานการศึกษา และการเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งประเทศเวียดนามเห็นว่าจำเป็นต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาคูณภาพ ซึ่งจะทำให้โรงเรียนที่อยู่ในเขตการศึกษาด้อยโอกาสมีแรงจูงใจที่จะพัฒนาให้ได้มาตรฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของไทยและต่างประเทศมีความเหมือนและแตกต่างกันทั้งหมด 6 ด้านคือ

ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาบริหารการจัดการพบว่าในประเทศไทยมีความแตกต่างกับต่างประเทศที่ระบบการจัดการศึกษาการศึกษาเพราะประเทศไทยมีการบริหารจัดการศึกษาแบบองค์รวม แต่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามบริบท (Suwannasuan, 2013, pp. 182-192) แตกต่างกับประเทศสหรัฐอเมริกาที่บริหารแบบแยกส่วน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทยยังมีอยู่ และประเทศไทยพยายามสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาและโอกาสทางการศึกษาซึ่ง Steele & Wolanin (2004, p. 87) พบว่า นักศึกษาด้อยโอกาสมีอุปสรรคและโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะในสถานบันอุดมศึกษาเช่นกัน แตกต่างกับประเทศบราซิลที่มีการประกันความเสมอภาคในการรับการศึกษา และมีนโยบายด้านการบริหารจัดการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา (Brain, 2009, pp. 56-61)

ด้านที่ 2 ด้านนโยบายการจัดการเรียนการสอนพบว่าประเทศไทยและต่างประเทศมีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน ประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นสหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ และสหราชอาณาจักรเน้นการสอบแข่งขันเข้า

มหาวิทยาลัย ซึ่งแตกต่างกับประเทศที่มีการจัดการศึกษาที่ดีที่สุดในโลกคือประเทศฟินแลนด์ที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยวิเคราะห์ผู้เรียนมีการจัดการเรียนการสอนตามแต่ละคนโดยไม่ยึดมาตรฐานเดียวกันเน้นให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยให้มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ดียิ่งขึ้น (Vitikka, 2015, p. 38) โดยมุ่งปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อยกระดับมาตรฐานของการศึกษาทั้งระบบ เป็นการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive) ไม่มีหลายมาตรฐาน (Non-selective)

ด้านที่ 3 ด้านงบประมาณประเทศไทยและต่างประเทศมีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับนักเรียนหรือทุนการศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายอยู่ในเกณฑ์สูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ สอดคล้องกับนโยบายหลักของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศบราซิลที่ได้ใช้วิธีการเพิ่มงบประมาณอย่างมากให้กับการศึกษาทุกภาคส่วนรวมทั้งการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ด้วยการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า เพื่อดำเนินนโยบายหลักทั้ง 3 ประการที่สำคัญคือ 1.การจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยมาตรการเพิ่มเงินอุดหนุนให้กับโรงเรียนโดยแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ เงินอุดหนุนผู้เรียนยากจนและกลุ่มที่เสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบ เงินอุดหนุนเงินเดือนครู และเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไขโดยอุดหนุนโดยตรงไปที่ครอบครัวผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ครอบครัวสนับสนุนให้เด็กศึกษาต่อจนจบการศึกษา (World Bank, 2011, p. 67) แตกต่างกับงานวิจัยของ Piirto (2007, p. 24) ได้เสนอว่า ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณเพื่อให้ครูเพิ่มศักยภาพในการดึงทักษะของบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมพบว่าประเทศไทยและต่างประเทศมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นและสถานศึกษามาก เช่นประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศฟินแลนด์ที่ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้ปกครองเชื่อว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นการช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน (Apaijai, 2018, pp. 32-45) สอดคล้องกับประเทศเวียดนามที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และสามารถมีบทบาทในการกำหนดเนื้อหาการเรียน ที่สามารถสอดแทรกวัฒนธรรมและคุณค่าของตนเองเข้าไปในหลักสูตรได้ (World Bank, 2005, p. 46) ซึ่งความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายของสังคมที่เข้ามาสนับสนุนกันสานต่อปณิธานการปฏิรูปการศึกษาที่ตั้งไว้ให้สำเร็จ ทั้งความร่วมมือจากหน่วยงาน และบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปทุกระดับที่เกี่ยวข้อง การผสมผสานพลังจากทุกส่วนของสังคมให้เกิดเป็นเครือข่ายเพื่อขยายตัว และพัฒนาไปสู่ “ขบวนการปฏิรูปการศึกษา” จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะมีผลต่อความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา (Craft, 1998, p. 29)

ด้านที่ 5 ด้านบุคลากรเป็นนโยบายที่สำคัญควรเน้นศักยภาพของครูเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นในโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส ที่ควรจะมีการกำหนดวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Brain, 2009, p. 64) ซึ่งนโยบายที่สำคัญของโรงเรียนคือการกระตุ้นเพิ่มเติมครูให้มีประสิทธิภาพในการสอนในโรงเรียนที่มีความยากจน โดยส่งเสริมวิถีทางเลือกในการสอน

ด้านที่ 6 ด้านสภาพแวดล้อม เป็นนโยบายที่ประเทศไทยและต่างประเทศให้ความสำคัญเหมือนกัน โดยได้ยึดหลักแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแต่ละแห่ง ซึ่งเหมาะสมต่อการเรียนรู้ และกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งมี 2 องค์ประกอบ คือ 1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และ 2. สภาพแวดล้อมด้านสัมพันธภาพ โดยที่สภาพแวดล้อมด้านกายภาพเช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ถูกสุขลักษณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Astin (1968) ที่ได้จัดทำแบบสำรวจสิ่งแวดล้อม โดย Astin กล่าวว่า สิ่งชีวิตจะกลายเป็นสิ่งเร้าเชิงสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่พฤติกรรม สถานการณ์ เหตุการณ์ การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ด้านแนวทางพัฒนาควรปลูกฝังถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้และการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างเครือข่ายการสอดส่องดูแลและกระจายข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้พบว่านโยบายการจัดการศึกษาสำหรับประเทศไทยมีความแตกต่างกับต่างประเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละประเทศและการบริหารจัดการของแต่ละประเทศซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและการเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายคือเด็กด้อยโอกาส ซึ่งประเทศไทยจะมีจุดแข็งของนโยบายในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสมีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบท ส่วนต่างประเทศจะเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมีระบบการคัดเลือกครูที่เป็นต้นแบบอย่างเข้มงวด และเน้นให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในด้านการจัดการเรียนการ



สอน มีการจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแต่ละกลุ่ม การสร้างเครือข่ายเพื่อร่วมกันตัดสินใจ การวางแผน การจัดงบประมาณ หลักสูตรการบริหารงานบุคคล การพัฒนาบุคลากร จุดอ่อนของนโยบายของประเทศไทยและต่างประเทศที่เหมือนกันคือปัญหาด้านงบประมาณ และสิ่งที่ทุกประเทศให้ความสำคัญคือการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม ควรประสานความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางที่เป็นบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อพัฒนาพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนผู้ด้อยโอกาสให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Adams, Mark. (2009). *Tomorrow's schools today: New Zealand's experiment 20 years on*. Fairfax, VA: Mercatus Center.
- Arcia, G., Kevin, M., Harry, A. P. & Emilio, P. (2011). *School autonomy and accountability. System assessment for benchmarking education for results, Regulatory and institutional framework*. Washington, DC.: World Bank, Human Development Network.
- Astin, A. W. (1968). *The college environment*. Washington D.C.: American Council on Education.
- Attfield, I. & Vu, B. T. (2013). A rising tide of primary school standards—The role of data systems in improving equitable access for all to quality education in Vietnam. *International Journal of Educational Development*, 33(1), 74-87.
- Apaijai N. (2018). Education management model for career development disadvantaged student for schools under Royal Initiatives. *FEU Academic Review*, 30(3), 32-45. [In Thai]
- Brain, A. J. (2009). *Improving educational outcomes for poor children*. Focus, 26(2), 56-61.
- Bruns, B., David, E. & Javier Luque. (2011). *Achieving world-class education in Brazil: The next agenda*. World Bank Publications.
- Craft, L. J. (1998). The community school nexus the challenge of planning sustainable school Facilities. *Dissertation Abstract International*, 32(2), 1633-A.
- Ministry of Education of the People's Republic of China. (2010). *Outline of China's National Plan for Medium and Long-term Education Reform and Development (2010-2020)*, Beijing.
- Oviedo, M. J. (2009). *Expansion of higher education and the equity of opportunity in Colombia*, Research work presented for M.R. (Applied Economic), Universitat Autònoma de Barcelona.
- Pattamasirawat, D. (2009). Fiscal inequality and grant allocation: Provincial analysis of Thailand's local government finance. *Srinakharinwirot Economics*, 5(5), 7-33. (in Thai)
- Perris, L. (1998). *Implementing education reforms in New Zealand: 1987-97: a case study (English)*. The education reform and management series; Vol. 1, no. 1. Washington, D.C.: World Bank Group.
- Piirto, J. (2007). *Talented children and adults: Their development and education*. 3rd ed. Texas: Prufrock Press Inc.
- Sachanukorn, S. (2003). *The coordination technique*. Bangkok: Saitarnpulisher. [in Thai]
- Schmidt, W. H. (2011). Equality of educational opportunity, myth or reality in U.S. schooling?. *American educator winter 2010-2011*. 34(4), 12-19.
- Steele, P. E. & Wolanin, T. R. (2004). *Higher education opportunities for students with disabilities: A primer for policymakers*. Washington, D.C: The Institute for Higher Education Policy
- Suwannasuan, W. (2013). A model of Alternative Education for Disadvantaged Children on Highlands in the Upper North of Thailand. *Journal of Education Naresuan University*, 15(5), 182-192. (in Thai)

- Townsend, G. M. (1999). An exploratory study of factors that influence parent participation in parent involvement programs and the scholastic success of their children at an elementary school. *Dissertations Abstracts International*, 32(5), 265.
- Tantichuwet, P. (2017). *Appropriate educational provision guideline for out-of-school children: Case study at Tak Province*. Base Program Budgeting Dissertation (Doctor of Philosophy) Dhurakij Pundit University.
- Unicef. (1999). *Report of the international conference on primary health care*. New York: N.P. Press.
- Unicef. (2016). *Report of the international conference on primary health care*. New York: N.P. Press.
- Vitikka, E. (2015). *Equity and quality in education: Supporting disadvantaged pupils and schools*. Spotlight report: Netherlands. Paris: OECD Publishing.
- Wasi, P. (2012). *National education with local wisdom*. Local Wisdom and Rural Development. Bangkok: Amarin Printing Group.
- World Bank. (2005). *Vietnam – targeted budget support for national education for all plan implementation program project*. Washington, DC: World Bank.